

Val '94

Fimm umboð í fýratiátta ár

Fyrsti javnaðartingmaðurin í Norðoyggjum var Jacob E. Jacobsen, ella Jákup á Bakkanum, sum hann varð nevndur. Hann var føddur í 1889 og var sostatt 51 ára gamal, tá hann kom á ting. Í tí dagliga var hann havna-fúti í Klaksvík havn, har menningin var ógvuliga stór millum kríggini. Jákup var ikki ókendur at fáast við politikk, tá hann kom á ting, tí hann var longu í 1922 valdur í sóknarstýri í Klaksvík, og har sat hann í 25 ár út í eitt. Frá 1935 og fyra ár fram hevd hann verið formaður.

Krígssárin var stórt umskifti í føroyskum politikki. Samband við ella loysing frá Danmark varð sett ógvuliga høgt í politiska lívinum, og tað bar við sær, at javnaðarmaðurin fall á bartalsmessuvalinum í 1943 og aftur á valinum í 1946, eftir at Jákup hevði verið inni aftur stutta skeiðið frá 1945 til 1946.

Eitt skeið í part

Jákup Jacobsen doyði í 1947, og í 1950 kom Einar Waag inn sum eykavaldur tingmaður. Tað verður sagt

um Einar Waag, at hann var so íðin javnaðarstríðsmaður, at neyvan hevur funnist hansara líki, tá tað ræður um flokksstuðul yvirhøvur í føroyskum politikki. Og ikki bara tað. Utan mun til hvar í heiminum val varð hildið, og javnaðarflokkurin stillaði upp, so gekk Einar upp í tað við lív og sál.

Einar Waag var bara eitt valskeið í tinginum, men hann var virkin alla sína tíð, m.a. millum teir fremstu í starvsnevndini.

Richard Jacobsen ella Richard hjá Jóan Jakku á Viðareiði varð valdur í 1954, tá javnaðarflokkurin tvífaldaði atkvøðutalið í Norðoyggjum. Hann hevði ikki verið virkin í politikki framman undan - umstøðurnar hjá rokkipara, sum var burtur mesta partin av árinum mundu ikki vera til tað - men undir læknastríðnum heitti javnaðarfelagið á hann at stilla upp, hann varð valdur, og ein mánað seinni varð hann eisini valdur í sóknarstýri, har hann var formaður í 1955.

Richard Jacobsen stillaði ikki upp aftur í 1958. Tá var Poul Jacob Olsen, sum í fyra ár hevði sitið í sóknarstýrinum, valdur, og hann sat í tinginum fram til valið í 1980, tá Vilhelm Johannesen hevði sitið í landsstýrinum í 1980, og tá hann aftur varð valdur landsstýrismaður í 1985, kom Poul Jacob Olsen aftur

í tingið, har hann sat til valið í 1988, tá hann ikki stillaði upp aftur.

Tveir aðrir stuðlar

Umframt teir her nevndu umboðsmenn javnaðarflokksins í Norðoyggjum hava tveir aðrir menn, sum ongantíð vóru valdir tingmenn, havt stóran leiklut í javnaðarflokkinum. Annar teirra var Villi Sørensen, lærari, sum var blaðstjóri á Sosialinum og sum tók við sum landsstýrismaður í 1968, eftir at Petur Mohr Dam var deyður. Villi, sum framman undan okkurt skifti hevði verið eykamaður í tinginum fyri Poul Jacob Olsen, doyði longu eitt ár eftir, at hann var komin í landsstýrissessin.

Hin framstandandi javnaðarmaðurin var Johan Nielsen, prestur. Hann kom til Klaksvíkar í 1955, og á fólkatingsvalinum í november 1960, varð hann valdur. Johan Nielsen sat í fólkatetinginum so at siga út í eitt, til hann í 1979 ikki stillaði upp aftur. Hóast prestahjúni Nielsen fóru úr Klaksvík og niður til Danmarkar at búgva í 1964, so mettu norðoyingar hann sum sín mann. Teir stillaðu hann upp til fólkatingsvalini, og at tað ikki bara vóru norðoyingar, sum hildu av honum, sást aftur í, at hann varð valdur við nógvum persónligum atkvøðum kring alt landið.

Norðoyingar trúgvir móti javnaðarflokkinum

Síðani 1950 hava teir vald javnaðarmann á ting hvørja ferð

Tað plaga ikki frá vali til val at vera størstu broytingarnar í løgtingsumboðanini fyri Norðoyggjar. Í stórum hefur tað verið soleiðis, at fyra flokkar - fólkaflokkurin, javnaðarflokkurin, sjálvstýrisflokkurin og tjóðveldisflokkurin - hava átt hvønn sín tingmann síðani 1954.

Tað hava verið nøkur undantøk frá hesum, men bara í fáum førum hava tey staðist av, at norðoyingar hava broytt støðu. Aðrar ferðir eru broytingarnar í umboðanini komnar av, at samlaða valúrslitið fyri alt landið hevur borið við sær, at eykavaldir tingmenn eru komnir afturat í Norðoyggjum ella eru falnir frá.

Eitt dømi um hetta seinasta vóru valini í 1966 og 1970, tá sjálvstýrisflokkurin bara fekk ein mann, sum kom inn í Suðursteymi, og eitt annað dømi eru valini í 1978 og 1980, tá góð sambandsval kring landið fóru við sær, at teir finga ein eykaval-

an í Norðoyggjum.

At fólkaflokkurin á valinum í 1988 fekk tveir umboðsmisvaldar sigur frá, at norðoyingar í nógv størri mun enn framman undan fylktust um tann flokkin ta ferðina.

Tryggari eftir broytingina

Gongdin hjá javnaðarflokkinum hevur verið støðug. Á valinum í 1928, sum var fyrsta valið eftir at javnaðarflokkurin varð stovnaður, varð ikki stillað upp har norðuri. Í 1932 fekk flokkurin 81 atkvøður, og valini aftaná fjølgadist talið, til tað í 1940 var 221 og bar ein eykavaldan tingmann við sær.

Fram til 1978 var talið á umboðsmisvaldum tingmonnum í Norðoya valdømi tveir, og tað bar við sær, at umboðanin hjá flokkunum var óviss. Hóast fleiri flokkar vóru áleið ein stórir, so var atkvøðubýtið í øllum landinum avgerandi fyri, hvørjir komu inn í Norðoyggjum umframt teir báðar umboðsmis-

valdu. Tað sást aftur í, at onkuntíð vóru fyra umboð úr Norðoyggjum og onkuntíð trý.

Til valið í 1978 var tingmannatalið broytt, soleiðis at í staðin fyri 20, so skuldu 27 umboðsmisvaldir veljast, og talið á eykamonnum, sum fyrr var millum ongan og tíggu, varð broytt at vera millum ongan og hægst fimm. Fyri Norðoya valdømi hevði broytingin við sær, at tað nú skulu veljast fyra umboðsmisvaldir í staðin fyri tveir.

Besta úrslitið, sum javnaðarflokkurin nakrantíð hevur havt í Norðoya valdømi, var á valinum í 1990. Tá valdu 836 norðoyingar javnaðarflokkin. Ofta verður valið í 1958 hildið fram sum eitt tað besta javnaðarvalið yvirhøvur. Sammeta vit talið í Norðoyggjum á tí valinum - tá fekk flokkurin 455 atkvøður - við seinasta val, so var talan um knappa tvífalding í atkvøðutali á valinum seinast.

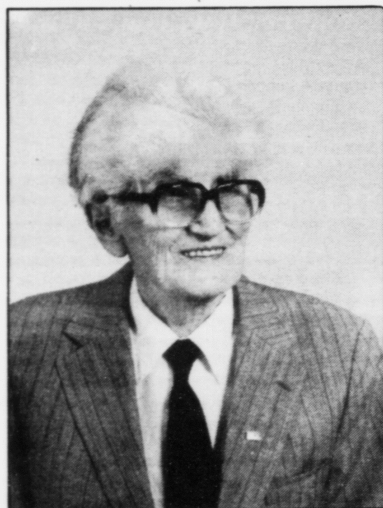
Alt landið

Ár	78	80	84	88	90
Fólkaflokkurin	4062	4399	5433	6692	6234
Sambandsfl.	5950	5558	5321	6115	5367
Javnaðarf.	5099	5063	5866	6280	7805
Sjálvstýrisfl.	1624	1953	2128	2029	2489
Tjóðveldisfl.	4604	4415	4896	5517	4178
KFF			1495	1580	1681
Framsóknarf.				611	
Framburðsfl.	1393				
Framburðs- og Fiskivinnuf.		1905			
Sos. Loysingarfl.					666

NORÐOYAR í tølum

ÁR	78	80	84	88	90
Fólkafl.	690	672	850	1099	1137
Sambandsfl.	480	426	403	466	373
Javnaðarf.	656	668	762	683	836
Sjálvstýrisfl.	501	460	480	461	570
Tjóðveldisfl.	604	606	658	679	610
K.F.F.			258	458	357
Sos. loys. fl.					
Framb. og Fiskvfl.		389			
Framburðsfl.	255				
Framsóknarf.				35	

Í morgin eru 100 ár síðani Einar Waag varð føddur. Tað verður sagt um Einar, at hann var so íðin javnaðarstríðsmaður, at neyvan hevur funnist hansara líki, tá tað ræður um flokksstuðul yvirhøvur í føroyskum politikki

7. juli